

Har hittat sin Minerva!

DÖRREN till nobelpristagarens hem vid Humlegården i Stockholm öppnas av en vänlig dam, som för mig in i en egendomligt vacker värld. Jag går ensam vidare genom öppna dörrar, på mjuka mattor, njuter av konstverken, böckerna, stämningen. Ingen visar vägen, det behövs inte för där sitter han ju... böjd över skrivbordet i det dunkla eftermiddagsljuset, med ryggen vänd mot mig.

Ragnar Granit reser sig sakta. Fast ingen har tänd lampan tycks plötsligt rummet fyllas med ljus.

– Välkommen! Jag har besvär med mina knän, säger han på den allra vackraste finlandssvenska.

Han utstrålar stabilitet, styrka och det slag av självförtroende, som gör att en människa tänker vidare på egen hand – framåt och över gränserna. Medfött kanske, eller präglad av uppväxtåren i storfurstendömet Finland?

Ragnar Granit lärde sig allt möjligt väldigt tidigt i sitt på tisdag 90-åriga liv. Han längtade så mycket efter att kunna röra sig fritt att han vid bara fyra års ålder smet iväg från jägmästarhemmet i villastaden utanför Helsingfors och anmälde sig självmant till skolan.

– Som forskare har man ett mål. Ser framåt, experimenterar och testar både naturen och sig själv. Jag har varit gynnad.

Han har aldrig givit upp. Tålmod, envishet och framför allt experimentlusta har varit hans drivkraft. Så han har inte hunnit angripas av vare sig det som han kallar den "stora eller lilla acedian" (som han förklarar är det lärda ståndets säregna form av

Professor em Ragnar Granit, nobelpristagare för sina synfysiologiska upptäckter, fyller 90 år tisdagen den 30 oktober.

FOTO: LOUISE WOHLFAHRT

sinnesrubbing eller hjärtats leda och tankens tynande).

Detta tillstånd beskriver han bl a i en av sina böcker "Ung mans väg till Minerva" (hantverkets, konstens och vetenskapens beskyddarinna), som gavs ut 1941 och senare även 1953. Boken blev mer populär än Ragnar Granit kunde ana. Den ligger nu klar för översättning till finska. Han hoppas det blir på vad han kallar modern Helsingin-Sanommat-finska.

När han började skriva den hade han redan gjort klart sitt ungdomsarbete om hur ögat förmedlar färginformation till hjärnan, som han 1967 skulle få nobelpriset för. Han var tidigt besatt av idén att kunna påvisa hämmande signaler i näthinnan. Hans upptäckt blev banbrytande.

Han har alltid varit före sin tid och tänkt i tvärvetenskapliga banor redan i början av seklet när ordet inte ens fanns. Själv tog han en fil kand i filosofi, este-

tik och kemi innan han började studera till läkare.

Vi går genom ytterligare öppna dörrar och där sitter hans maka Marguerite. Man behöver inte fråga om de är lyckliga för det strålar om dem. Och har förmodligen gjort sedan 1929 då de gifte sig, för på bröllopsresa till USA och senare fick sonen Mikael.

– Forskare är mycket ensamma människor även om de är lyckligt gifta, säger han och berättar om den totala ensamhetskänsla som uppstår när en upptäckt gjorts.

– Då måste man ensam träda in i Minervas tempel och för ett ögonblick stå ansikte mot ansikte med gudinnan. I den avgörande stunden får man ingen hjälp.

Det krävs mod att ta ansvar, men om man står fast vid sitt beslut att nå målet och blidka Minerva, kommer slutligen upptäckarglädjen, lyckokänslan, frigörelsen från kanske år av

spänning, fortsätter han tröstande.

Han har aldrig givit upp. Fast nu säger han att det var förmodligen sista gången han framträdde offentligt när han nyligen talade vid Europeiska Neurovetenskapsförbundets 13:e årsmöte till 1 200 personer om hur elektroniken kom in i fysiologin.

Efter som det tycks en snabb sekund – eller kanske var det 90 år – är tiden slut. Han följer mig genom alla öppna dörrar ut till Eriksbergsgatan som badar i oktobereftermiddagens sista solstrålar och sveper över närliggande Runebergsgatan.

– Var annars ska en finlandssvensk bo om inte nära den. Här har jag bott i 50 år, säger han med ett leende, som präntas fast och för evigt kommer att lysa på min och andras stapplande väg till den Minerva, som han själv blev vän med tidigt i sitt liv.

BARBRO ERGETIE